

ŻABIŃSCY

ANTONINA I JAN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Delegatura w Olsztynie

W 1918 r. odrodzenie Rzeczypospolitej Polskiej stało się faktem. Budowanie potencjału Państwa odbywało się na wielu płaszczyznach – gospodarczej, kulturowej i naukowej. W przypadku dwóch ostatnich istotne miejsce zapewnił sobie otwarty wiosną 1928 r. Miejski Ogród Zoologiczny w Warszawie.

Pieczę nad rozwojem warszawskiego ZOO powierzono byłemu twórcy ogrodu w Kijowie – Wenantemu Burdzińskiemu, zaś po jego śmierci nowym dyrektorem został Jan Żabiński.

Urodzony w 1897 r. w Warszawie Jan Żabiński pasjonował się przyrodą od najmłodszych lat.

Jednocześnie, wychowany w duchu patriotyzmu, w okresie I wojny światowej zasilał szeregi Polskiej Organizacji Wojskowej (POW). Od 1919 r. służył w Wojsku Polskim, biorąc udział w wojnie z bolszewikami. Po jej zakończeniu uczęszczał do Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, uzyskując stopień inżynierski z agronomii. Osiągnięcia naukowe wzbogacił o doktorat i habilitację z fizjologii.

Zaangażowanie i oddanie inż. Żabińskiego światu przyrody znalazło swoje odzwierciedlenie w szybkim rozwoju warszawskiego ZOO. Areal ogrodu systematycznie powiększał się o nowe budynki. W ogrodzie pojawiały się też coraz to nowe okazy zwierząt. Sukcesem na skalę międzynarodową były narodziny w 1937 r. słonicy – słynnej Tuzinki, co wcześniej zdarzyło się zaledwie jedenaście razy w historii.

Nie do przecenienia w prosperowaniu ZOO była postać żony Jana – Antoniny.

Urodzona w 1908 w Petersburgu i osierocona w dzieciństwie, kolejne lata życia spędziła w odległym Taszkencie. Z nastaniem lat dwudziestych XX w. zamieszkała w Warszawie, gdzie poznała przyszłego męża i wraz z nim poświęciła się pracy w stołecznym ogrodzie.

Azyl

W momencie wybuchu II wojny światowej i zajęcia przez Niemców stolicy Polski, położony na terenie warszawskiego ZOO dom Żabińskich – *Willa pod Zwariowaną Gwiazdą* – stał się „azylem” dla członków konspiracji oraz ukrywających się przed niemieckim okupantem osób żydowskiego pochodzenia. Ryzykując własne życia, Antonia i Jan (sam zaangażowany w działalność polskiego podziemia) uratowali setki istnień, w tym m.in.: cenionego lekarza Ludwika Hirszfelda, pisarkę Rachelę Auerbach oraz rzeźbiarkę Magdalenę Gross.

Po zakończeniu wojny małżeństwo Żabińskich przystąpiło do odbudowy ogrodu zoologicznego.

Za działalność i poświęcenie na rzecz ratowania Żydów, w 1965 r. Instytut Yad Vashem uhonorował Antonię i Jana tytułem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.

Zdjęcia: NAC